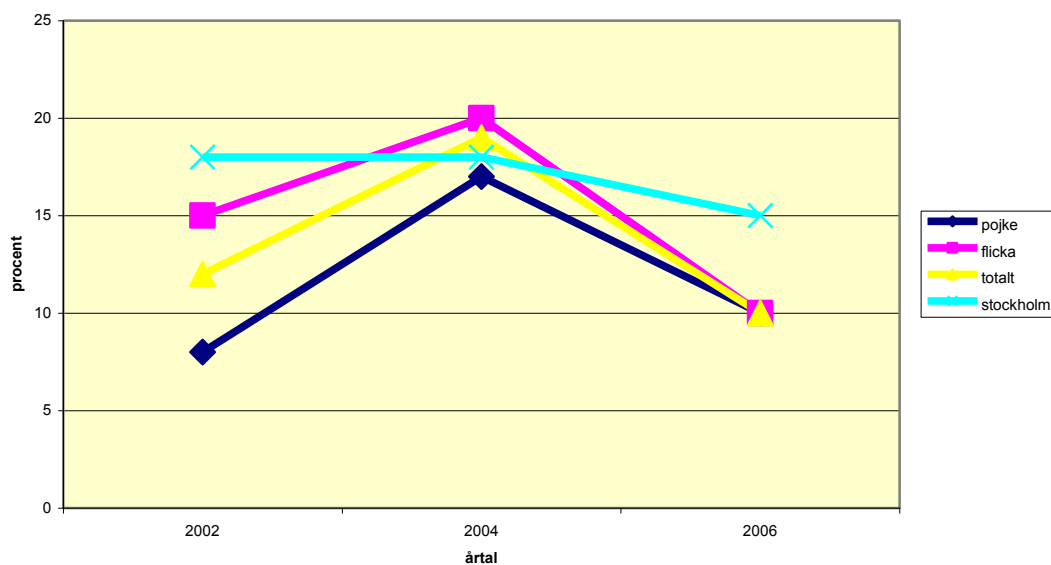

SLUTRAPPORT 2006/2007

ALKOHOL OCH DROGFÖREBYGGANDE ARBETE

Andelen ungdomar som får alkohol från egna föräldrar

SLUTRAPPORT OCH REDOVISNING AV BEVILJADE MEDEL AVSEENDE STATS BIDRAG FÖR ALKOHOL- OCH DROGFÖREBYGGANDE INSATSER

Sammanfattning

Regeringen har avsatt särskilda medel för att stimulera utvecklingen av alkohol- och drogförebyggande insatser på kommunal nivå.

Länsstyrelsen har beviljat 350 000 till Norrmalms stadsdelsförvaltning för alkohol- och drogförebyggande insatser.

Stadsdelsförvaltningen har genomfört två projekt inom ramen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Det ena projektet har handlat om att arbeta fram ett barnhälsoprogram som syftar till att minska konsumtionen av alkohol och droger och att utforma en struktur och genomföra förebyggande aktiviteter som ger långsiktig effekt. Det andra projektet har riktat sig till gymnasieungdomar och haft som huvudsakligt syfte att minska alkoholkonsumtionen.

Samordnaren för prevention har ansvarat för genomförandet av projekten genom att bl.a. driva ett tvärsektoriellt arbete och bygga upp en struktur och strategi för ett långsiktigt arbete. Samordnaren har stått för kartläggning, uppföljning, utvärdering och dokumentation.

Det övergripande målet - att utveckla och förstärka ett samordnat och långsiktigt alkohol- och drogförebyggande arbete - har nåtts genom den sektorsövergripande ledningsgruppens arbete och de metoder som använts.

Resultatredovisning av delmål visar följande; Stockholmsenkäten år 2006 visar att alkoholkonsumtionen bland pojkar årskurs 9 har minskat med ca 18 % medan flickornas alkoholkonsumtion har ökat med 20 %. Flickor har idag samma alkoholkonsumtionsnivå som pojkar. Alkoholkonsumtionen bland gymnasieungdomar har ökat. Andelen elever som får alkohol från egna föräldrar har minskat med ca 50 % jämfört med 2004. Andelen unga som köper privatimporterad eller smugglad alkohol har ökat från ingenting till 19 % för pojkar och flickor med 15 %. Åldern vid första berusningstillfället har stigit både för flickor och för pojkar. Andelen flickor och pojkar som använder narkotika har minskat. I samtliga av stadsdelsförvaltningens fyra grundskolor har alkoholkonsumtionen minskat bland elever i år 9.

Projekten startade hösten 2006 och har följt uppgjord projektplan med följande insatser och resultat;

- Samordning och implementering av föräldrastödsinsatser. Norrmalm har per termin fem pågående Komet föräldragrupper, två grupper för föräldrar med barn 3-11 år och två grupper för 12-18 år samt en grupp för sårbara föräldrar. Egenutvärdering av dessa grupper visar att en övervägande del av föräldrarna upplever en positiv förändring i sin föräldraroll. En forskningsbaserad utvärdering av Komet för föräldrar visar att barnens beteendeproblem minskar med ca 41 % jämfört med en kontrollgrupp.
- Barnhälsoprogram med särskilda utvecklingsområden i samverkan med skolor, förskolor, fritidsenhet, familjeenhet och polis. Forsknings- och kunskapsbaserade metoder har introducerats för stadsdelens högstadieskolor såsom Olweus program, Örebro preventionsprogram och Disa. En högstadieskola har utsett en särskilt ansvarig pedagogisk ledare för förebyggande frågor.
- Utveckling av en metod för kunskapshöjande insatser för elever, personal och föräldrar inom ramen för inflytande och demokrati. En gemensam föreläsning/föreläsning, enkät till elever/föräldrar, sammanställning av enkät med analys och återkoppling av enkätresultaten som underlag för fortsatta förebyggande insatser.
- Föräldrar, elever och personal har tagit del av utbildningsdagar kring barns- och ungas utsatthet på Internet.
- Ungdomsmottagningen har genomfört en enkätundersökning bland sina besökande ungdomar som visade att en större andel unga var högkonsumenter av alkohol. Detta resulterade i att personalen idag tar upp frågor kring ungas alkoholkonsumtion i samband med deras besök på ungdomsmottagningen.
- Samarbete med en grupp elever från gymnasiet Norra Real kring alkohol- och drogförebyggande insatser med ett försök att påverka nollning och studentfester.
- Resultaten från elevenkäten visar att en övervägande andel elever vill att Norrmalms stadsdelsförvaltning och skolan arbetar vidare med frågor kring alkohol och droger. De ger dessutom förslag på många goda arbetssätt.
- Resultaten från föräldraenkäten visar att 100 % av deltagande föräldrar var nöjda med den särskilda insatsen "Rävungar" och vill att Norrmalms stadsdelsförvaltning tillsammans med föräldrar arbetar vidare med att minska alkoholkonsumtionen hos ungdomar.
- Utvärderingen kring utbildningsdagarna om Internet visar att en stor andel av eleverna vill att skolan fortsätter med informationsinsatser. Eleverna ansåg att de fått nya kunskaper, som att de ska vara mer försiktiga när de surfar på Internet, att de inte är anonyma och att drogleverantörerna bör stängas av från Internet.
- Resultaten från föräldraenkäten visade att en övervägande andel föräldrar fått nya kunskaper om barns och ungas utsatthet på Internet.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
BAKGRUND	6
PREVENTION FÖR ALKOHOL- OCH DROGFÖREBYGGANDE ARBETE.....	6
SAMORDNARE FÖR PREVENTION.....	6
SEKTORSÖVERGRIPANDE LEDNINGSGRUPP - HÄLSOGRUPPEN	7
STAN-PROGRAMMET.....	7
KARTLÄGGNINGAR	7
<i>Stockholmsenkäten</i>	<i>8</i>
<i>Lokal kartläggning "Unga, brott och social ohälsa"</i>	<i>8</i>
PROJEKT.....	9
ÖVERGRIPANDE MÅL OCH DELMÅL	9
METODER.....	9
<i>Förebyggandets konst.....</i>	<i>9</i>
<i>Genus.....</i>	<i>9</i>
<i>Lärarmaterial för alkohol och drogförebyggande insatser.....</i>	<i>10</i>
<i>Olweus program.....</i>	<i>10</i>
<i>Komet</i>	<i>10</i>
<i>Disa</i>	<i>10</i>
<i>ÖPP – Örebro Preventionsprogram.....</i>	<i>10</i>
<i>Kunskapshöjande insatser.....</i>	<i>10</i>
<i>Utvärdering</i>	<i>11</i>
PROJEKT 1 - BARNHÄLSOPROGRAM	11
PROJEKT 2- FÖREBYGGANDE INSATSER RIKTADE TILL GYMNASIEELEVER.....	12
RESULTAT	13
RÄVUNGAR	15
<i>Lärarmaterial.....</i>	<i>15</i>
<i>Resultat från föräldraenkäten med förslag till hur vi tillsammans ska arbeta med frågor kring, alkohol, droger och tonåringar.....</i>	<i>15</i>
<i>Resultat från elevenkät med förslag</i>	<i>16</i>
BARN, UNGA OCH INTERNET.....	19
<i>Enkätresultat föräldrar.....</i>	<i>20</i>
<i>Enkätresultat med förslag från elever</i>	<i>21</i>
PROJEKTETS INTEGRERING I ORDINARIE VERKSAMHET	25

EKONOMISK REDOVISNING.....	26
BILAGA STOCKHOLMSENKÄTEN.....	27
BILAGA LÄRARMATERIAL	34

Bakgrund

Riksdagen fattade år 2001 beslut om en nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador. År 2002 fattades även beslut om en nationell handlingsplan mot narkotika. Regeringen har avsatt särskilda medel för att stimulera utvecklingen av alkohol- och drogförebyggande insatser på kommunal nivå. Länsstyrelserna svarar för att efter ansökan från kommunerna fördela dessa medel.

Länsstyrelsen i Stockholms län har under perioden 2001 till 2005 fördelat sammanlagt ca 50 mnkr till länets kommuner för lokala alkohol- och narkotikaförebyggande insatser. I budgetpropositionen för år 2006 har ytterligare medel anslagits till det alkoholskade-förebyggande arbetet. Norrmalms stadsdelsförvaltning ansökte 2006 om medel för utveckling av förebyggande insatser vad gäller alkohol och droger.

Stadsdelsförvaltningen har genomfört två projekt inom ramen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Det ena projektet har handlat om att arbeta fram ett barnhälsoprogram som syftar till att minska konsumtionen av alkohol och droger och att utforma en struktur och genomföra förebyggande aktiviteter som ger långsiktig effekt. Det andra projektet har riktat sig till gymnasieungdomar och haft som huvudsakligt syfte att minska alkoholkonsumtionen.

Prevention för alkohol- och drogförebyggande arbete

Prevention av alkoholproblem som vetenskapsområde är fortfarande ungt. Syftet med prevention är att förebygga eller begränsa problem genom att eliminera eller reducera orsakerna till problemen och genomförs innan problem uppstår.¹ För att kunna förebygga krävs kunskap om vilka förhållanden och faktorer som ligger bakom de problem vi vill förebygga². Orsaken till alkoholproblem är nästan alltid multifaktoriella. Ett framgångsrikt preventionsarbete förutsätter därför kunskap kring risk- och skyddsfaktorer på individnivå, grupp och samhällsnivå.

Samordnare för prevention

Den samordnande funktionen för prevention innebär att arbeta brett och övergripande, att driva ett tvärssektoriellt arbete och bygga upp en struktur och strategi för ett långsiktigt arbete samt inspirera, driva på och bygga nätverk.

¹ ”Den svenska supen i det nya Europa” www.fhi.se

²Rapport ” Unga, brott och social ohälsa” Kerstin Outinen

Samordnaren ska ge personal i stadsdelen ökad kunskap om hur man kartlägger, vilka arenor och faktorer som har betydelse samt vilka metoder som har en påvisad effekt i det förebyggande arbetet. Samordnaren har ett ansvar att följa forskning och metodutveckling för att bidra till att stadsdelen utvecklar och använder effektiva kunskapsbaserade arbetsmetoder för att förebygga, såsom skolornas Olweus program eller stadsdelens föräldraprogram Komet. Samordnaren ansvarar för löpande lokala kartläggningar och att insatser genomförs för att minska riskfaktorer och öka skyddsfaktorer på samhälls-, grupp- och individnivå. Arbetet kvalitetsäkras och följs upp systematiskt genom bl.a. Stockholmsenkäten och egna enkäter till föräldrar, elever och personal. Samordnaren ska medverka till kunskapsstöd genom olika utbildningsinsatser och regelbunden återkoppling av utvärderingsresultat.

Sektorsövergripande ledningsgrupp - Hälsogruppen

Styrgruppen, kallad Hälsogruppen, skapar en gemensam ram i samverkan för förebyggande och främjande arbete – skolor, fritidsenhet, familjeenhet, polis – med struktur, styrning och samsyn.

Hälsogruppens främsta uppgifter har varit att identifiera styrprogram för det förebyggande arbetet, identifiera behovs- och utvecklingsområden, inventera framgångsrika aktiviteter och planera framtida aktiviteter. Arbetet har bl.a. resulterat i följande.

- Ett förslag till handlingsplan med strategiska, långsiktiga och systematiska åtgärder för att förändra social ohälsa och främja hälsa och utveckling.
- Existerande styrdokument har knutits ihop till ett gemensamt, levande dokument
- En gemensam strategi har skapats för att minska den totala mängden riskfaktorer och öka tillgången på skyddsfaktorer

Hälsogruppen har under 2006/2007 identifierat 7 olika behovs- och utvecklingsområden, såsom att förebygga otrygghet och mobbning, uppmärksamma behoven hos sårbara grupper, förstärka positiv bekräftelse hos elever, skapa inflytande, alkohol och drogförebyggande arbete och samverkan med föräldrar/ föräldraprogram.

STAN-programmet

Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program antogs 2004-12-14. STAN-programmet utgör ett övergripande ramverk för ett gemensamt utvecklingsarbete.

Kartläggningar

Kartläggningen har en central funktion då det är i kartläggningsarbetet som grunden läggs för ett långsiktigt och framgångsrikt förebyggande arbete.

Kartläggning och uppföljning går hand i hand. Genom att regelbundet uppdatera kartläggningen följer man upp det förebyggande arbetet och kan se hur problem, orsaker och insatser utvecklas i förhållande till varandra.

Stockholmsenkäten

Årskurs 9 på högstadiet och årskurs 2 på gymnasiet deltar i undersökningen som genomförs vartannat år. Eleverna får svara på frågor kring fem temaområden; alkohol och droger, brott och utsatthet för brott, psykisk ohälsa, skola och fritid samt risk och skyddsfaktorer. Stockholmsenkäten är en viktig kunskapskälla för uppföljning av de ungas uppväxtbetingelser på Norrmalm. Stockholmsenkäten 2006 visar att alkoholkonsumtionen bland pojkar i årskurs 9 minskat med ca 18 % medan flickornas alkoholkonsumtion ökat med ca 20 % och är i samma nivå som pojkarnas. Ålder vid första berusningstillfället har stigit för både pojkar och flickor. Andelen flickor och pojkar som har använt narkotika någon gång har minskat. Andelen flickor och pojkar som får alkohol från egna föräldrar har minskat medan andelen unga som köper privatimporterad eller smugglad alkohol har ökat från ingenting till 19 % för pojkar och flickor med 15 %. I samtliga av stadsdelsförvaltningens fyra grundskolor har alkoholkonsumtionen minskat bland elever i år 9. Alkoholkonsumtionen bland elever i årskurs 2 gymnasiet har ökat. *Se bilaga Stockholmsenkäten.*

Lokal kartläggning ”Unga, brott och social ohälsa”³

Resultatrevisning av en kartläggning 2004/2005 av social ohälsa hos unga 13-19 år som var aktuella inom socialtjänsten, visade bl.a. att faktorer som påverkar uppkomsten av social ohälsa⁴ hos pojkar på Norrmalm är kombinationen av skolproblem, brottsaktivitet, relationsproblem och psykisk ohälsa. Flickor påverkas av psykisk ohälsa i kombination med skol- och relationsproblem. Kartläggningen visar också att en större andel av barn i behov av särskilt stöd har en större sårbarhet med både psykisk och social ohälsa. Sammanfattningsvis visar kartläggningen av social ohälsa hos unga på Norrmalm att alkoholen inte är den främsta bakomliggande faktorn som leder till social ohälsa utan det är en sammansatt problematik av skolproblem, brottsaktivitet, psykisk ohälsa och familjeproblem. En utveckling av förebyggande åtgärder och kunskapshöjande insatser för 2006 och framåt koncentreras till dessa faktorer med en gemensam strategi för att minska den totala mängden riskfaktorer och ökar tillgången på skyddsfaktorer.

³ Rapport ”Unga, brott och social ohälsa” Kerstin Outinen

⁴ Begreppet social ohälsa beskriver konsekvenserna av olika bakomliggande faktorer som samvarierar och påverkar uppkomsten av social ohälsa.

Projekt

Stadsdelsförvaltningen har under 2006/2007 genomfört två projekt inom ramen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Det ena projektet har handlat om att arbeta fram ett barnhälsoprogram som syftar till att minska konsumtionen av alkohol och droger och att utforma en struktur och genomföra förebyggande aktiviteter som ger långsiktig effekt. Det andra projektet har riktat sig till gymnasieungdomar och haft som huvudsakligt syfte att minska alkoholkonsumtionen.

Övergripande mål och delmål

Det övergripande målet är att utveckla och förstärka ett samordnat och långsiktigt alkohol- och drogförebyggande arbete i Norrmalms stadsdel. Delmål är att minska alkoholkonsumtionen hos ungdomar, skjuta upp alkoholdebuten, få fler att avstå från att pröva narkotika och minska andelen föräldrar som bjuder sina ungdomar på alkohol.

Metoder

Forsknings och kunskapsbaserade metoder har använts där det varit möjligt.

Förebyggandets konst⁵

Internationell preventionsforskning urskiljer fyra huvudområden för att inom skolan⁶ främja hälsa och förebygga alkohol- och drogmissbruk.

- Samarbete och dialog mellan skola och föräldrar
- Samarbete mellan skola och fritidsverksamhet
- Pedagogiskt arbete och utveckling av goda lär miljöer i syfte att minska alkoholskador och narkotikamissbruk
- Elevhälsans arbete

Vi har infogat ytterligare ett femte huvudområde som är,

- Samarbete och dialog med eleverna⁷

Genus

Genus innebär den kulturella tolkningen av skillnader mellan könen. I alkohol och drogförebyggande arbete är det av betydelse att ha ett genusperspektiv. Kunskapen kring kopplingar mellan pubertetsutveckling och anpassning i tonåren är nödvändig för att kunna skapa rätt förebyggande insatser i skolan. Pojkar som är tidigt och sent utvecklade verkar ha mer problembeteenden än de som är inom normalutveckling.⁸ Tidigt utvecklade flickor har mer problembeteenden i tonåren.

⁵ Förebyggandets konst - Lena Bergman, statens folkhälsoinstitut

⁶ Är Pippi Långstrump en hälsoupplysare eller hälsorisk- Agneta Nilsson, skolverket

⁷ Man vet inte var trappstegen är i livet-Agneta Nilsson, skolverket

⁸ Therèse Johansson, Center for developmental research

Internationella studier visar koppling mellan tidig pubertet och olika former av droganvändning och tidigt sexuellt beteende. En tidig pubertetsmognad har således i många fall negativa implikationer för flickors hälsa. Norrmalm har att hantera det växande problemet med flickornas kraftigt ökade alkoholkonsumtion.

Lärarmaterial för alkohol och drogförebyggande insatser

Ett lärarmaterial har skapats utifrån resultaten från elevenkäter med elevers förslag om alkohol- och drogförebyggande arbete på skolan. *Se bilaga*

Olweus program

Olweusprogrammet är en forskningsbaserad metod för förebyggande arbete mot mobbning och kränkande behandling samt för alkohol- och drogförebyggande arbete på skolor. Den har visat sig minska både missbruk och kriminalitet

Komet

Komet är ett föräldraträningsprogram som bygger på att förbättra kommunikationen och relationen mellan föräldrar och barn. Komet för yngre barn 3-12 år har funnits i flera år och forskningen visar att Komet ger goda resultat där man bl.a. ser en minskning av bråk- och trotsbeteenden. Komet finns även för föräldrar med ungdom 12-18 år och förstärkt Komet för sårbara föräldrar.

Disa

Stockholmsenkäten 2006 visade att en hög andel flickor på Norrmalm led av stressrelaterade symtom som sömnsvårigheter, ont i huvudet och magen. Disa är en forskningsbaserad metod att förebygga nedstämdhet hos tonårsflickor. Syftet är att hjälpa flickor att förstå och hantera tankar och känslor samt ge dem verktyg att förebygga stress och hantera nedstämdhet.

ÖPP – Örebro Preventionsprogram

Örebro universitet har utvecklat en preventionsmodell för skolor. Modellen går ut på att en 15-20 minuters presentation hålls på varje ordinarie föräldramöte under högstadietiden. Syftet är bl.a. att föräldrarna skall vidmakthålla den restriktiva synen på ungdomsdrickande. Studier visar att metoden påtagligt reducerat ungdomsdrickande och annat normbrytande beteende som skolk, snatteri och skadegörelse

Kunskapshöjande insatser

En metod för kunskapshöjande insatser för elever, personal och föräldrar har utvecklats. Metoden består bl.a. av en gemensam föreläsning eller föreställning, enkät till elever och föräldrar, sammanställning av enkät med analys, återkoppling och slutligen enkätresultaten som underlag för fortsatta förebyggande insatser.

Utvärdering

Utvärdering och uppföljning har gjorts av preventionssamordnaren med både en formativ utvärdering för att under arbetets gång få underlag för att förändra innehållet i det långsiktiga förebyggande arbetet och en summativ utvärdering som är inriktad på resultatet med hjälp av Stockholmsenkäten, skolundersökningen, fritidsvaneundersökning och barnhälsostatistik. Uppföljningen har också skett med systematisk dokumentation och enkäter.

Projekt 1 - Barnhälsoprogram

Det alkohol- och drogförebyggande arbete som bedrivits vid Norrmalms stadsdelsförvaltning under år 2005 har även omfattat brottsförebyggande och hälsofrämjande arbete. Målet har varit att höja kunskapen om de negativa effekterna av användningen av alkohol och droger samt förekomsten av kriminalitet och social ohälsa bland barn och unga för att på sikt främja hälsa och utveckling.

Kartläggningen ”unga, brott och social ohälsa”⁹, som genomförts på Norrmalm, visar att flera riskfaktorer som t.ex. skolproblem, brottsaktivitet, relationsproblem och psykisk ohälsa samvarierar och påverkar uppkomsten av social ohälsa. Det finns därför behov av en gemensam strategi för att minska antalet riskfaktorer och öka tillgången på skyddsfaktorer. Resultatet av kartläggningen pekar också på en nödvändig prioritering av tidiga insatser och insatser riktade till sårbara grupper.

Projekttidé

Projektet skulle vidareutveckla det förebyggande och hälsofrämjande arbetet i form av ett barnhälsoprogram. Detta innehöll en strategisk helhetssyn utifrån de fyra styrdokument som ligger till grund för det förebyggande arbetet inom grundskolorna - STAN-programmet (Stockholms Tobaks- Alkohol- och Narkotikapolitiska program), elevhälsostrategin, arbetet mot kränkande behandling och Stockholms stads brottsförebyggande program. Med hjälp av denna gemensamma ram skulle tillgången på skyddsfaktorer förstärkas. Detta har skett genom revidering och utveckling av skolornas handlingsplaner, utbildning av personal i Örebro preventionsprogram (ÖPP) och införandet av Olweus program för förebyggande arbete. Olika utbildningsinsatser skapades inom området Internet som en arena för det förebyggande arbetet. Tidiga insatser och insatser riktade till sårbara grupper vidareutvecklades i arbetet kring Föräldrakomet och olika former av barnstöd.

Målgrupp

Målgrupp var barn, elever och föräldrar samt personal inom barn- och ungdomsavdelningens olika verksamhetsområden. Projektet pågick under 2006 och 2007.

⁹ Rapport ”Unga, brott och social ohälsa” 2004/2005, rapportförfattare Kerstin Outinen

Resurser i projektet

Stadsdelsnämndens egna resurser i projektet var kostnader för personal involverade i projektet, preventionssamordnare, personal inom stadens grundskolor samt personal inom familjeenheten och fritidsenheten. Nämnden svarade också för lokalkostnader och kostnader för IT och övrig administration.

Förväntat resultat

Förväntat resultat var kopplat till verksamhetsplanens mål för år 2006 som var att minska ungdomars konsumtion av alkohol och narkotika och minska antalet unga som blir föremål för socialtjänstens insatser samt nolltolerans mot alla former av kränkande behandling.

Implementering i den ordinarie verksamheten

Inom Norrmalms stadsdelsförvaltning finns en styrgrupp med representanter från varje verksamhetsområde inom barn- och ungdomsavdelningen. Styrgruppens uppdrag var bl.a. att skapa en gemensam strategi för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Det operativa arbetet skedde sedan inom de olika verksamhetsområdena.

Projekt 2- Förebyggande insatser riktade till gymnasieelever

Förebyggande insatser riktade till gymnasieelever

Stockholms stads drogvaneundersökning, den s.k. Stockholmsenkäten, visar att gymnasieungdomar konsumerar betydligt mer alkohol än högstadieungdomar och att ungdomar inom stadsdelen Norrmalm har en högre genomsnittlig alkoholkonsumtion än ungdomar i andra stadsdelar. Tendensen är en ökad alkohol- och festkultur med flera unga festarrangörer i city.

Vid den för stadsdelarna Norrmalm, Kungsholmen och Östermalm gemensamma ungdomsmottagningen möter personalen ungdomar från de berörda stadsdelarna som är högpressterande, högkonsumerar alkohol, deltar i arrangerade festklubbar, visar tecken på psykisk ohälsa och använder värktabletter. Denna grupp har inte varit föremål för några omfattande förebyggande insatser.

Projektidé

I projektet skulle en behovsinventering av stöd och förebyggande insatser för gymnasieelever göras. Projektet skulle utveckla samarbetet mellan gymnasieskolor, ungdomsmottagningen och socialtjänstens familjeenhet. Vissa gemensamma insatser skulle utvecklas i samverkan med stadsdelsförvaltningarna på Östermalm och Kungsholmen.

Personal inom gymnasieskolor skulle erbjudas utbildning i Örebro preventionsprogram (ÖPP). Projektet kom också att omfatta kunskapshöjande insatser när det gäller Internet som en arena för det förebyggande arbetet.

Resurser i projektet

Stadsdelsnämndens egna resurser i projektet var kostnader för personal involverade i projektet, preventionssamordnare, personal inom stadens grundskolor samt personal inom familjeenheten, ungdomsmottagningen och fritidsenheten. Nämnden svarade också för lokalkostnader och kostnader för IT och övrig administration.

Förväntat resultat

Minskad alkoholkonsumtion bland gymnasieelever

Resultat

Det övergripande målet - att utveckla och förstärka ett samordnat och långsiktigt alkohol- och drogförebyggande arbete - har nåtts med hälsogruppens arbete och de metoder som använts.

Resultatredovisning av delmål:

Alkoholkonsumtionen bland pojkar årskurs 9 har minskat med ca 18 % medan flickornas alkoholkonsumtion har ökat med 20 %, flickor har idag samma alkoholkonsumtionsnivå som pojkar. Alkoholkonsumtionen bland gymnasieungdomar har ökat. Andelen elever som får alkohol från egna föräldrar har minskat med ca 50 %. Andelen unga som köper privatimporterad eller smugglad alkohol har ökat från ingenting till 19 % för pojkar och 15 % för flickor. Åldern vid första berusningstillfället har stigit både för flickor och för pojkar. Andelen flickor och pojkar som använder narkotika har minskat. I samtliga av stadsdelsförvaltningens fyra grundskolor har alkoholkonsumtionen minskat bland elever i år 9.

Projektet startade hösten 2006 och har följt uppgjord projektplan med följande insatser och resultat;

- Samordning och implementering av föräldrastödsinsatser, Norrmalm har per termin fem pågående Komet – föräldragrupper igång, två grupper för föräldrar med barn 3-11 år och två grupper för 12-18 år samt en grupp för sårbara föräldrar. Egenutvärdering av dessa grupper visar att en övervägande del av föräldrarna upplever en positiv förändring i sin föräldraroll. En forskningsbaserad utvärdering av Komet för föräldrar visar att barnens beteendeproblem minskar med ca 41 % jämfört med en kontrollgrupp.
- Barnhälsoprogram med särskilda utvecklingsområden i samverkan med skolor, förskolor, fritidsenhet, familjeenhet och polis. Forsknings- och kunskapsbaserade metoder har introducerats för stadsdelens högstadieskolor såsom Olweus

- program, Örebro preventionsprogram och Disa. En högstadieskola har sett ut en särskilt ansvarig pedagogisk ledare för förebyggande frågor.
- Utveckling av en metod för kunskapshöjande insatser för elever, personal och föräldrar inom ramen för inflytande och demokrati. En gemensam föreläsning/föreläsning, enkät till elever/föräldrar, sammanställning av enkät med analys, återkoppling, enkätresultaten¹⁰ som underlag för fortsatta förebyggande insatser.
 - Föräldrar, elever och personal har tagit del av utbildningsdagar kring Internet som en arena för förebyggande arbete.
 - Ett genusprojekt har tillkommit med gemensamma utbildningsinsatser för förskola, skola, fritidsenhet och familjeenhet.
 - Ungdomsmottagningen har genomfört en enkätundersökning bland sina besökande ungdomar som visade att en större andel unga var högkonsumenter av alkohol. Detta resulterade i att personalen idag tar upp frågor kring ungas alkoholkonsumtion i samband med deras besök på ungdomsmottagningen.
 - Samarbete med en grupp elever från gymnasiet Norra Real kring alkohol- och drogförebyggande insatser med ett försök att påverka nollning och studentfester.
 - En summativ utvärdering med hjälp av enkäter till elever, personal och föräldrar.
 - Resultaten från elevenkäten visar att en övervägande andel elever vill att skolan arbetar vidare med frågor kring alkohol och droger. De ger dessutom förslag på många goda arbetssätt.
 - Resultaten från föräldraenkäten visar att 100 % av deltagande föräldrar var nöjda med den särskilda insatsen "Rävungar" och vill att Norrmalms stadsdelsförvaltning tillsammans med föräldrar arbetar vidare med att minska alkoholkonsumtionen hos ungdomar.
 - Utvärderingen kring utbildningsdagarna visar att en stor andel av eleverna vill att skolan fortsätter med informationsinsatser avseende Internet. En stor andel av eleverna ansåg att de fått nya kunskaper som att de ska vara mer försiktiga när de surfar på Internet, att de inte är anonyma och att stoppa drogleverantörerna från Internet.
 - Resultaten från föräldraenkäten visade att en övervägande andel föräldrar fått nya kunskaper om barns och ungas utsatthet på Internet.

¹⁰ Se enkätresultat "Rävungar" s 17-20 och Internet s 21-26

Rävungar

Föreställningen Rävungar var en del av den alkohol- och drogförebyggande satsningen för att minska den höga alkoholkonsumtionen bland unga på Norrmalm. Den består av tre olika moment; föreställning till elever i årskurs åtta, lärmaterial för alkohol- och drogförebyggande insatser på högstadiet och slutligen en föräldraföreställning som inspirationskälla för diskussioner kring förhållningssätt, alkohol, droger, gränser, vänskap och andra viktiga livsstilsfrågor. Föräldrarna hade i samband med föreställningen möjlighet att bygga nätverk. Efter föreställningen fanns fältassistenter, närpolis, personal från Norrmalms stadsdelsförvaltning och ungdomsmottagning samt representanter för föräldravandrare och föräldraföreningar på plats för frågor och information. Eleverna svarade på en kort enkät som sedan sammanställdes och blev underlag för det fortsatta förebyggande arbetet på skolan.

Lärarmaterial

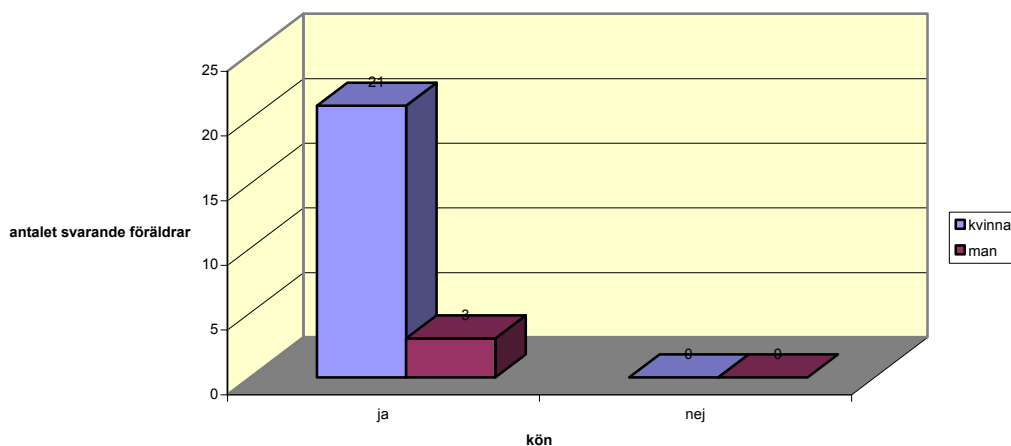
Se bilaga

- Elevföreställning
- Heta stolen
- Diskussionsgrupper
- Instruktioner till elevenkät
- föräldraföreställning

Resultat från föräldraenkäten med förslag till hur vi tillsammans ska arbeta med frågor kring, alkohol, droger och tonåringar

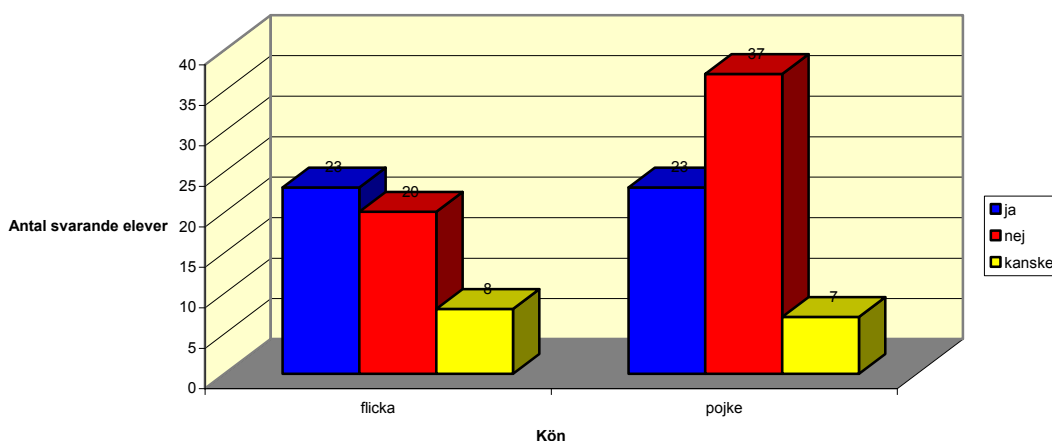
- Skapa nätverk, stödgrupper, journalsamtal, föräldrar på stan, telefonkedjor.
- Visa denna pjäs med efterföljande diskussion för alla klasser och föräldramöten.
- Arbeta för att förhindra langning, håll på reglerna hemma, skapa/ gynna nätverk mellan föräldrar.
- Viktigt att fler tillfällen ges att diskutera detta. Viktigt att nollningen stoppas.
- Nätverk mellan föräldrar och att vara obekväma.

Vill ni att vi tillsammans ska arbeta med frågor kring alkohol och droger

Resultat från elevenkät med förslag

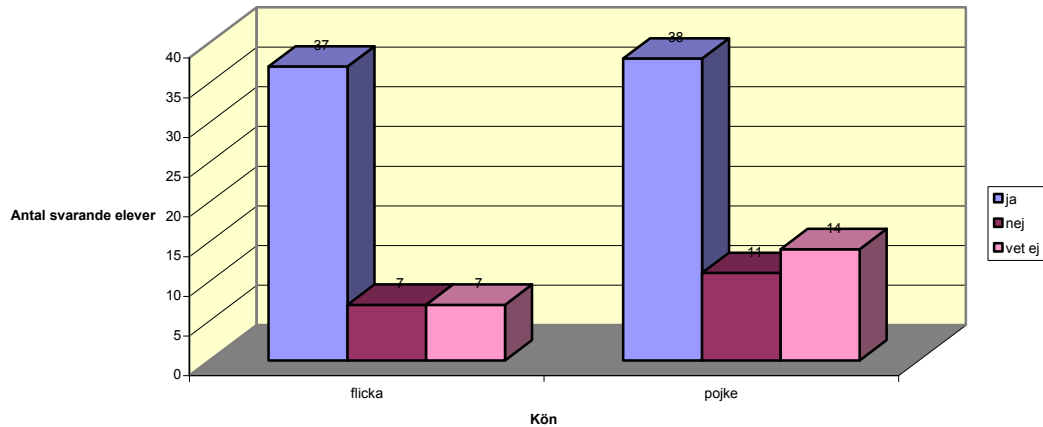
Elever årskurs 8 Fråga; har du fått några nya tankar efter föreställningen Rävungar?

Kommentarer

- Det är ingen nyhet att en fest spårar ut och dagen efter är skit
- Man ska inte dricka så mycket så att man tappar kollen. Man ska också vara en bättre kompis och hjälpa till om någon blivit våldtagen
- Nej, sånt här händer ganska ofta
- Det blir inte alltid roligare med alkohol
- Jag lärde mig att alkoholen är den största anledningen till att en fest spårar ur
- Tankar som väcktes var bl.a. att sprit kan göra mycket skada och vänskap kan förstöras. Vi, tonåringar är sårbara.
- En kväll kan förstöra hela ens liv och man blir psykiskt sjuk av en våldtäkt
- Man tänker inte på att det kan bli så här många följder, tex. att man kan bli våldtagen på sin egen fest. Det händer oftare än vad man tror och det har blivit allt vanligare att tjejer blir stupfulla.
- Sprit, cigaretter och våldtäkt är ganska vanligt i tonåringars liv, i alla fall mångas liv
- Den väcker tankar om hur det kan bli om en fest spårar ur
- Man har ju hört att man alltid ska bjuda de man känner men det räcker tydligen inte
- Det går en gräns mellan att vara full och flummig och när läget blir helt okontrollerat
- Kompisen till Maria borde inte ha stuckit från festen när hon anade att Maria var i fara
- Sveriges rättsväsende fungerar inte
- Pjäsen väckte nya tankar och funderingar och jag tyckte den var jättebra
- Blir man full på en fest så är det enklare att vara kille
- Man ska vara försiktig på fester och alltid hänga tillsammans med kompisarna och inte vara ensam med okända killar
- Vara försiktig med vilka man bjuder på fest, alltid vara med kompisar, hjälpa dem och aldrig lämna dem ensamma
- Bra exempel på hur snett det kan gå med alkohol i bilden och hur tjejer beter sig mot varandra
- Ja, man börjar tänka mer på konsekvenserna efter en fest och att det kan bli ett helvete.
- Ja, man ska välja ett bra umgänge som inte pressar mig till att dricka eller prova droger
- Om man ska dricka så behöver man inte dricka sig stupfull
- Nej, jag vet vad som kan hända när man har fest, eller jag kanske lärde mig lite

Vill du att Norrmalms SDN och skolan arbetar vidare med frågor kring alkohol och droger?

Kommentarer från elever

- Fler föreläsningar och pjäser kring alkohol och droger, pjäser som väcker tankar och uppmärksamhet
- Diskussioner, filmer, föreläsningar
- Jag vill att skolan undervisar mer om droger och alkohol
- Prata mer kring konsekvenserna
- Fler heldagar kring alkohol och droger
- Som skolan alltid gör, fortsätta informera om hur farligt det är
- Mer ANT och grupparbeten
- Anamma frågan mer än tidigare. Föräldrar bör få mer kunskap eftersom det är de som har ansvaret
- Skolan ska prata om detta och försöka få in i alla huvud att det är hemskt att våldta
- Anmäla till föräldrar och polis om man får nys om något sådant
- Upplysa om vad som kan hända och vad man bör göra
- Diskutera ämnet i klassen då och då. Kanske kolla på liknande pjäser
- Diskutera och prata mycket om det så att det inte händer oss
- Man kan ha tjej och killsnack
- Jag tycker pjäsen var bra och får en att tänka så jag tycker att vi borde fortsätta på det spåret
- Ett bra sätt att lära sig är att se föreläsningar och sedan diskutera
- Se mycket film i skolan som handlar om det och prata mer om alkohol och våldtäkter, vad man ska göra om det händer
- Skolan kan berätta om konsekvenserna och det farliga med att dricka för mycket
- Man kan informera och arbeta mer med sånt här. På ex biologin kan man diskutera följder och konsekvenser. På svenskan skriva en novell eller berättelse

med liknande teman. Man kan låtsas vara en person som börjar röka och dricka och sedan beskriva följderna

- Jag tycker att skolan har fått oss att tänka, det är bra
- Skolan ska ta reda på mer och åtgärda om det är möjligt att få reda på om saker hänt. Särskilt om killar går på tjejer. Kanske någon speciell grej för killar så att de får bättre moral. Kanske göra en film där det är tvärtom och att en kille blir våldtagen
- På temadagar är det bra att prata om dessa frågor och även få göra olika övningar ex självförsvar
- Man skulle kunna ha en stödgrupp för dem som blir utsatta även om jag tror att många inte vill berätta
- Skolan kanske kan ha mer kontakt med föräldrar och kanske ha fler möten
- Att verkligen berätta om vad som är farligt och vad som kan hända, vart man kan gå där man är anonym
- Skolan kan göra egna pjäser.
- Man ska kunna prata med vuxna i skolan utan att andra får reda på det.
- Ha en egen dag för det här med föreläsningar mm
- Det viktigaste är att föräldrar får information och att man gör förebyggande arbete. Att man skapar en bättre relation mellan ungdomar och deras föräldrar
- Någon slags supportgrupp
- Hyra in kändisar som förebilder som predikar om moral
- Jag tror att man på något vis måste ändra synsätt. Just nu så känns det som om skolan bara leker moralkaka och vill varna. Det skulle vara bättre att försöka öppna för mer diskussioner, diskussioner med förtroende. För jag tror inte att någon som håller på med alkohol eller tobak skulle kunna vara ärlig i diskussion i skolan. Med tanke på att skolan har så pass stark kontakt med föräldrar.

Barn, unga och Internet

Internet är en del av barns och ungas vardag. Oftast när de använder en Internetansluten dator så gör de en mängd saker samtidigt. Överallt där barn och ungdomar samlas uppstår en speciell kultur med ett specifikt sätt att kommunicera, speciellt språk och speciellt beteende. En community är en webbsida som fungerar ungefär som en ungdomsgård. Det är en gemensamhetsskapande mötesplats. Precis som på en riktig ungdomsgård kan man välja att vara aktiv tillsammans med andra eller att hålla sig lite mer för sig själv.¹¹

En virtuell gemenskap kan vara ett komplement till att umgås i verkliga livet och barn och ungdomars värld idag är genomsyrad av användande av många medier samtidigt. En studie¹² kring vad den virtuella gemenskapen betyder för yngre tonåringar visade följande

¹¹ Hans Erlandsson, Docendo

¹² Forskare AnnBritt Enochsson

skattningsresultat över områden som de unga fann viktiga; fördjupad kommunikation, att skapa och hålla kontakt, bemötande, beroende och förutsättningar.

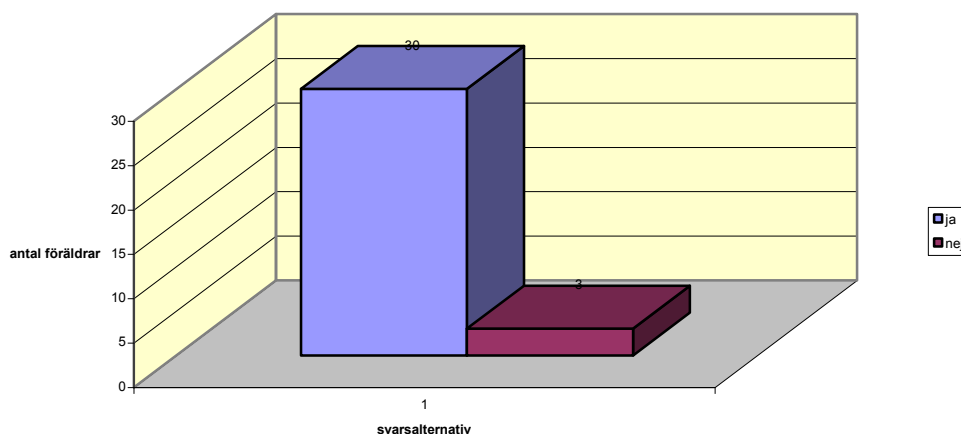
Medlemmar med andra syften tar sig också in i de ungas communities. Det finns enligt en undersökning¹³ mer än 4000 män i Sverige som regelbundet söker efter nya kontakter med barn. Att lägga ut bilder på sig själv blir mer och mer populärt. Webbplatsen snyggast.se är en av de absolut största för webbprostitution. Det är fortfarande inte olagligt att i Sverige förföra barn skriftligen.

Tillgången och tillgängligheten på alkohol och droger på Internet är oändliga.

Med bakgrund av detta har särskilda kunskapshöjande insatser skapats för elever, personal och föräldrar.

Enkätresultat föräldrar

Har föreläsningen gett dig nya kunskaper inom Internet och genus/jämställdhet

Kommentarer från föräldrar:

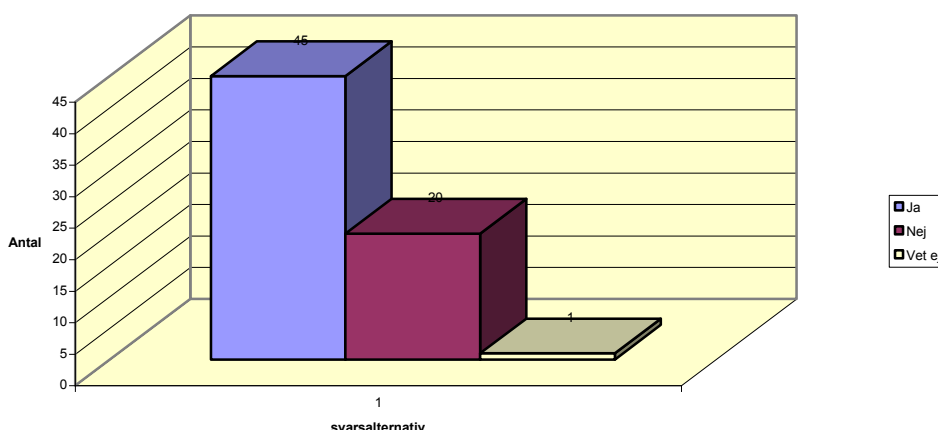
- Tack för en informativ kväll. Mycket värdefullt.
- Mycket intressant och lärorikt
- Mycket intressant föreläsning. Budskapet är tydligt men vad kan vi göra praktiskt för att hjälpa barnen?

¹³ Mats Andersson, Netscan

- Bra förmedlat, ger insikt i ungdomarnas värld.
- Bra ögonöppnare
- Man kunde mycket innan. Viktigt att ungdomarna lär sig mer från skolan också.
- Mycket bra. Man blir bara orolig över alla föräldrar som inte är här eller på annat sätt tar till sig information. Skolan spelar en otroligt viktig roll med andra ord.
- Man häpnar över informationen från föreläsarna, man är rejält omskakad. Ansvarsfulla föräldrar skulle behöva vara med i någon form av rörelse för att kunna mota Olle i grind.
- Jag som far och IT-tekniker borde ju ha känt till detta men icke. Omskakande!

Enkätresultat med förslag från elever

Årskurs 7 fråga; har du fått några nya kunskaper om Internet?

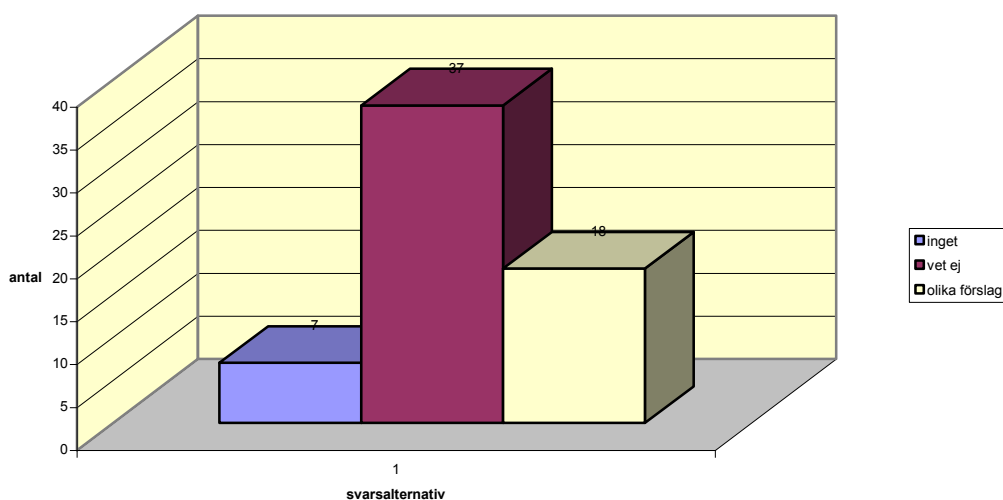

Kommentarer från elever:

- Att vara mer försiktig när jag surfar på Internet
- Att man aldrig kan vara säker och att man aldrig är anonym
- Att varje små sak jag lägger ut kan tala om vem jag är
- Mycket! Vem som helst kan ta reda på information om dig
- Man är aldrig anonym
- Ingenting på Internet är sant
- Att man aldrig är anonym
- Jag har lärt mig lite, men kommer inte att fullfölja det ni sa
- Man kan hitta nästan vad som helst på Internet. Man måste kolla om allt är sant på Internet
- Att det är folk som specialiserat sig så mycket på det
- Lita inte på Internet! Jag kan aldrig vara anonym. Var försiktig med det du skriver på Internet
- Ingen är anonym
- Jag har lärt mig att Internet inte är så säker

- Man ska inte lita på Internet, man är inte anonym och man ska inte ge ut privata uppgifter
- Att jag ska vara försiktigare när jag är inne på Internet
- Hur lätt folk får reda på vem man är
- Att man aldrig nästan kan radera svaren på data
- Att man inte ska tro allt som står
- Att man aldrig kan vara säker och att man aldrig är anonym. Det var jättekul och intressant att vara här
- Mycket, massa jag aldrig hört om
- Jag har lärt mig att man kan hitta vad som helst på Internet och allt kan vara fejk och man är aldrig anonym
- Att mycket på Internet ljuger
- Man ska inte lägga upp på Internet personliga uppgifter om sig själv
- Att man ska tänka på vad man gör på Internet
- Att inte tro på allt som sägs på nätet. Allt är inte sant
- Suffix. Det visste jag inte vad det var
- Hur snabbt saker kan spridas på Internet
- Jag har alltid trott att jag var anonym men nu vet jag bättre, man kan inte lita på Internet
- Jag visste egentligen det mesta som sades idag men jag fick allting nu förklarat och uttryckt. T.ex. att man inte ska skriva personliga uppgifter som då blir offentliga
- Inget
- Inte mycket
- Att man inte ska köpa droger från Henke

Hur vill du att skolan ska arbeta vidare med detta?

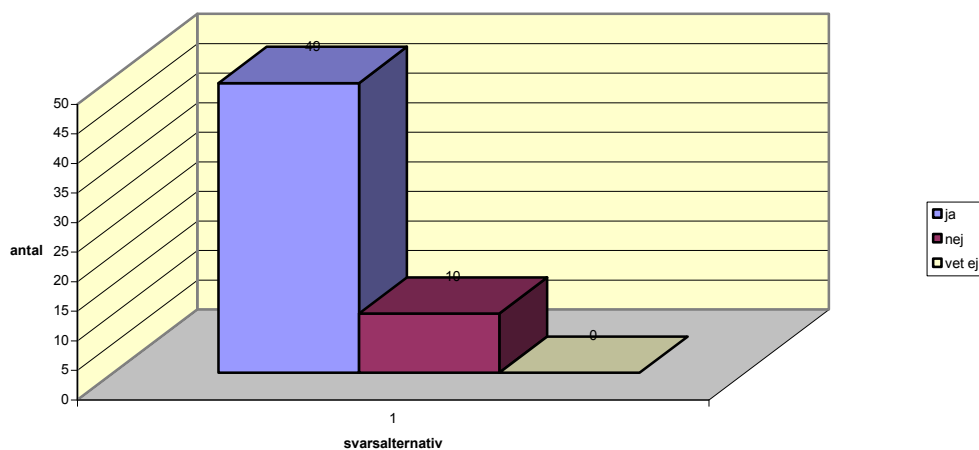

Olika förslag från eleverna:

- En till föreläsning och mer arbete kring Internet
- Såsom föreläsarna Anders Carlsson och Therese Strate
- Ha fler sammandrag
- Arbeta mer om nynazism och rasism
- Använda speciella program som blockerar och skaffa virussydd
- Porta Henke från skolan
- Hälsa på andra skolor och sprida information om Internet
- Att vi ska arbeta med datorer och Internet under alla lektioner
- Alla elever får gå in på Internet varje tisdag på tematiden
- Skita i vad vi gör på fritiden

Årskurs 8

fråga; Har du fått några nya kunskaper om Internet?

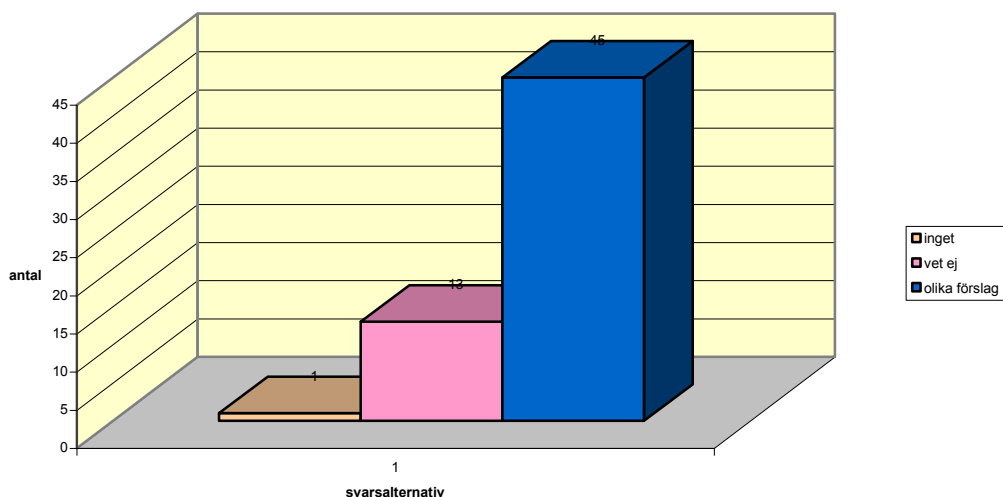

Kommentarer från elever:

- Hur allvarligt det med Internet är och att man ska granska kritiskt
- Hur man ska ta reda på vem man chattar med
- Jag har lärt mig att man ska vara mer försiktig med att lägga ut bilder och så på Internet. Hur många det är som faktiskt ser bilderna
- Jag har lärt mig att man inte är anonym
- Jag har lärt mig mer om Internet och riskerna. Man måste vara mer försiktig
- Jag har lärt mig om mobbning
- Att man inte ska gå på allting
- Hur lätt det är att ändra en bild och att det är svårt att vara anonym på nätet
- Att det inte är så lätt att hålla sig anonym
- Att Internet är väldigt osäkert på vissa sätt
- Att inte gå på fina historier om ”mammor som stödjer knark”

- Massor
- Att bilder sprider sig
- Hur stort och internationellt Internet är och att man ska vara försiktig
- Om olika manipulativa sidor
- Att inte lägga ut för mycket om dig själv på Internet
- Att inte tro för mycket på reklamerna och hur lätt det är att göra om en bild
- Att det finns knarkvaruhus på Internet
- Att man verkligen ska tänka sig för innan man lägger ut information eller bilder på nätet. Hur man ska hantera situationen om man bestämmer träff med någon från nätet
- Inte lämna ut bilder, namn och telefonnummer
- Jag har lärt mig om mobbning och att man ska vara mer försiktig
- Att vara försiktig på Internet
- Jag har lärt mig massor och det skulle inte få plats på ett och samma papper men bl.a. att det inte är så lätt att vara anonym på Internet
- Att man ska vara anonym på chatt sidor och inte berätta så mycket om sig själv
- Om olika Internetsidor och hur de arbetar både på gott och ont och det är bra att veta när man själv är ute på Internet som att veta vad man ska göra i vissa lägen
- Att man inte ska lägga ut bilder på någon som inte vill och att man ska vara anonym
- Hur lätt det är att få tag på knark
- Att på Internet sprider sig saker snabbt
- Att vuxna vet mer än man tror och att det är väldigt lätt för dem att få reda på information om en själv bara genom playahead

Hur vill du att skolan ska arbeta vidare med detta?

Olika förslag från elever:

- Ha fler informationsföreläsningar
- Vara mer i datasalen och lära sig om Internet
- Prata lite mer om detta
- Lära mig att genomsåda bilder och texter
- Datakurser i datasalen
- Att man pratar om sakerna i klassen med klassföreståndaren
- Arbeta mera med Internet
- Om hur man genomsådar texter
- Fler föredrag, pjäser och liknande
- En till sån här dag och föreläsningar
- Ta bort nätmobbning
- Gärna fler föreläsningar, uppgifter individuellt och i grupp samt jobba på Internet
- Lära ut mer om konsekvenserna
- Det borde vi forska mer om i skolan, kanske datakunskap
- Att ha fler föreläsningar med Anders och Therese
- Jag vill att skolan ska arbeta vidare med att berätta om virus och hur man skyddar sig
- Vara mer noggrann med vad eleverna gör
- Det skolan ska göra för att undvika mobbning är att de ska ha en egen telefonsvarare där man kan lämna in samtal anonymt
- Vi ska få arbeta med olika saker som vi har gått igenom idag t.ex. som att granska bilder för att få mer kunskap om detta
- Stänga av alla sådana sidor i datasalen
- Se en film om droger
- Jag vet inte om skolan kan göra så mycket men jag tycker att denna föreläsning var en stor hjälp

Projektets integrering i ordinarie verksamhet

Flera delar av projektet är integrerat i ordinarie verksamhet. Elev- och föräldraföreläsningar som Rävungar kommer även fortsättningsvis att anordnas som en del i det förebyggande arbetet. Skolorna i stadsdelen har infört eller kommer att införa Örebro preventionsprogram. Föräldraträningsprogrammet Komet kommer att anordnas även fortsättningsvis.

Ekonomisk redovisning

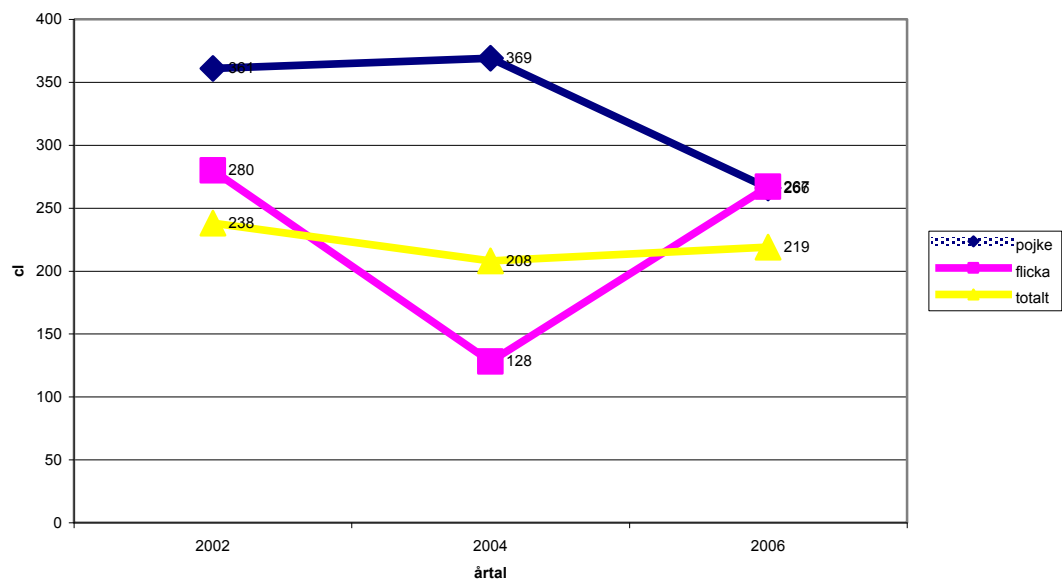
Redovisning av beviljade medel

- 0,5 projektjänst till en kostnad av 220 000 kr har använts för att samordna, implementera och att genomföra de olika delarna i projekten av föräldrastödsinsatser.
- Åtta personer har utbildats i Komet till en kostnad av 96 000:-.
- Inköp av utbildningsdagar kring Internet för elever, personal och föräldrar till en kostnad av 50 000 kr.
- Test och pilotprojekt kring genus i samarbete med teater Accent för elever, föräldrar och personal ca 70 000kr.
- Kostnader för administration/utvärdering – inköp av statistikprogram SPSS och utbildning samt bärbar dator för databearbetning av enkäter och utvärdering.

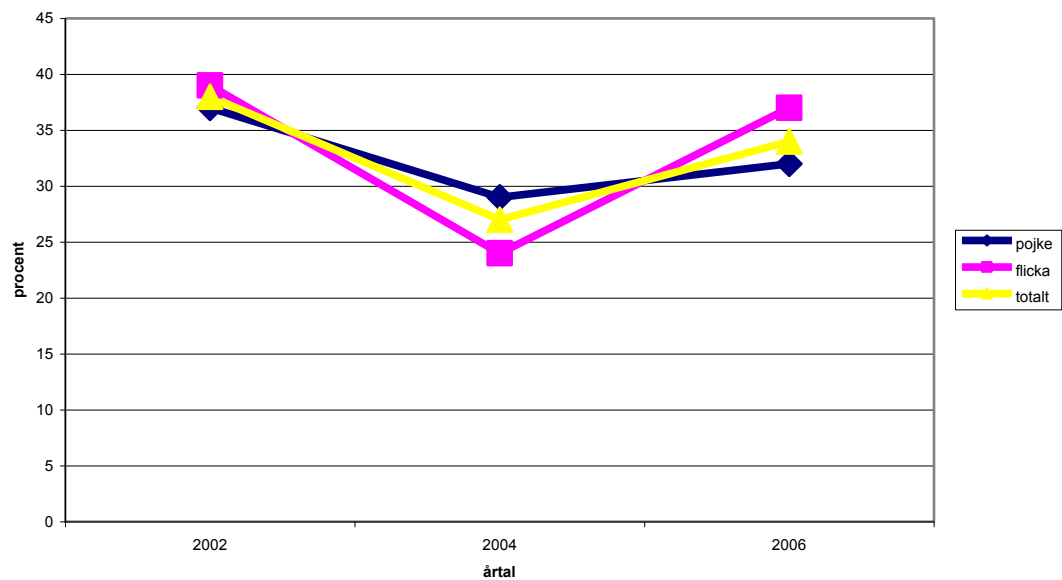
Totalt har 456 000 kr använts i projekten. De cirka 100 000 kr som överstiger statsbidraget har finansierats av Norrmalms stadsdelsnämnd.

Bilaga Stockholmsenkäten

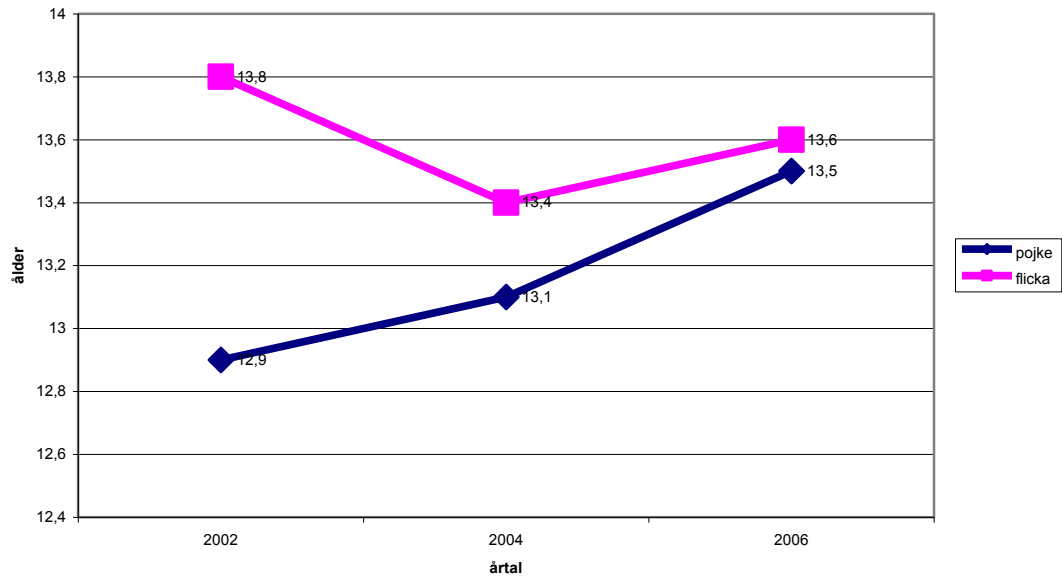
Nyckeltal - alkohol - skattad konsumtion cl 100%, grsk 9

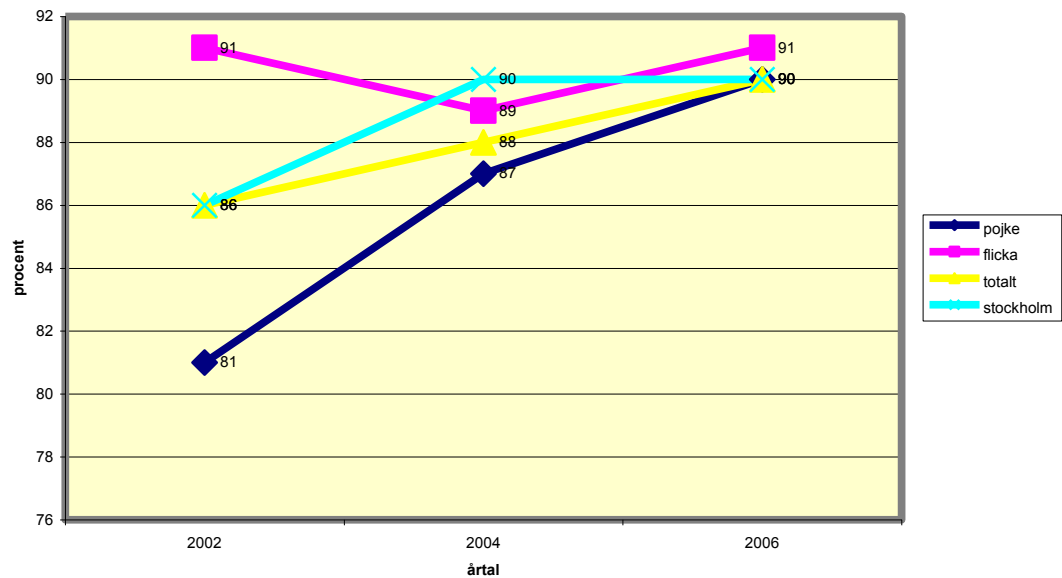
Varit berusad senaste 4 veckorna

Hur gammal var du första gången du kände dig berusad

Har inte använt narkotika någon gång

Nyckeltal - alkohol - skattad årskonsumtion

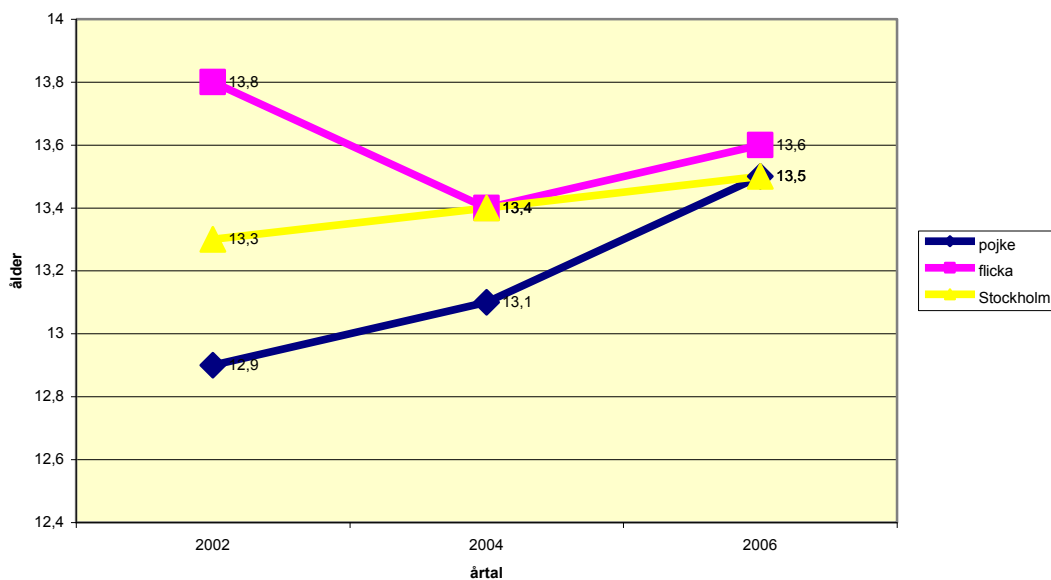

Varit berusad senaste 4 veckorna

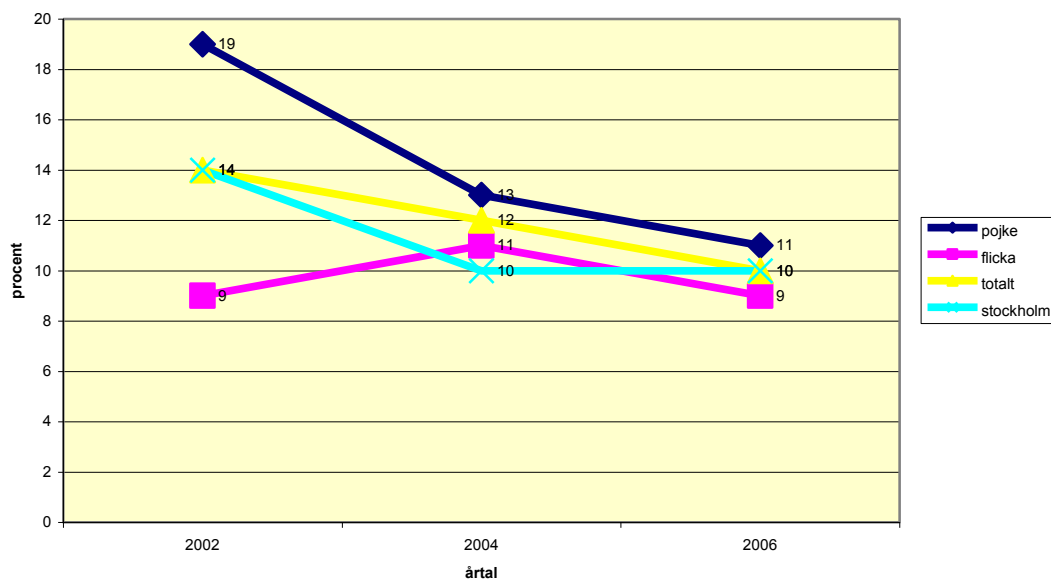

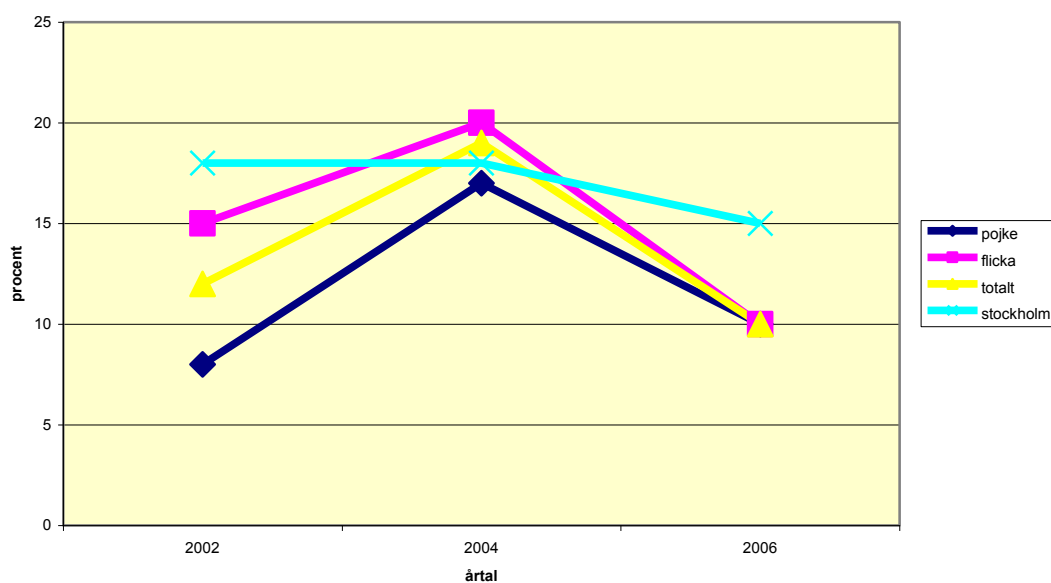
Ålder vid första berusningstillfället

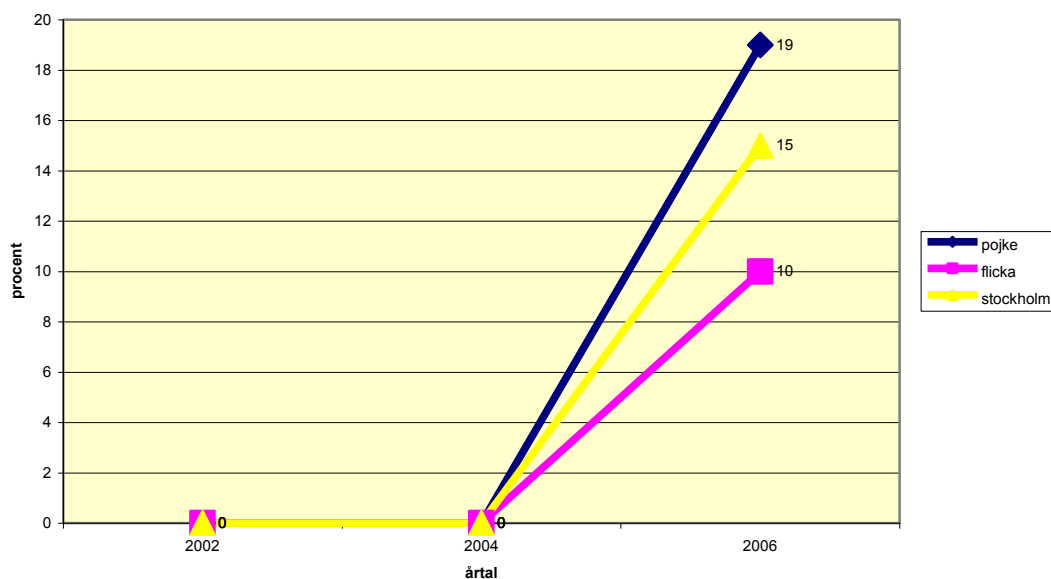
Har använt narkotika någon gång

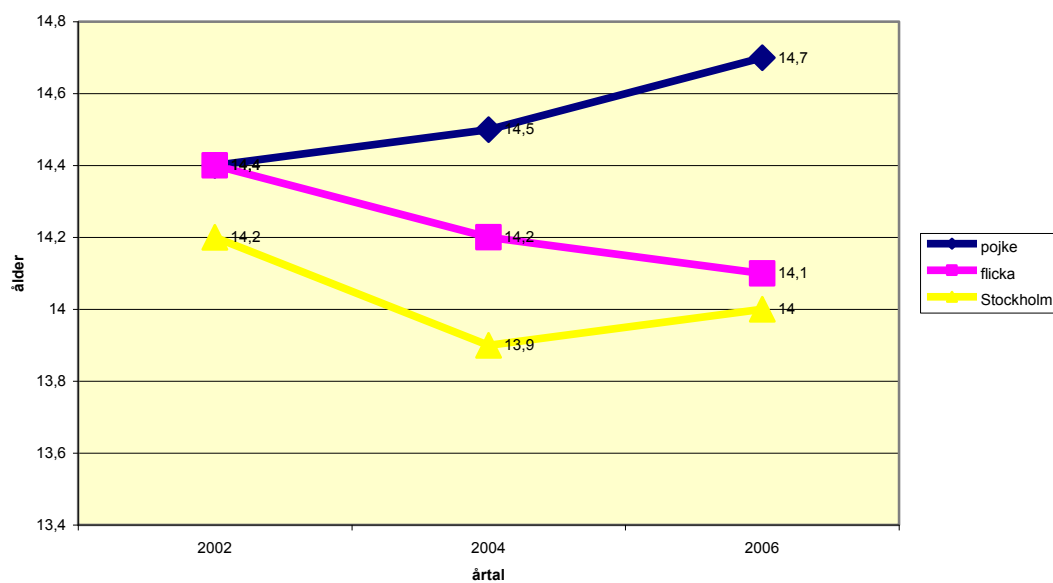
Får alkohol från egna föräldrar

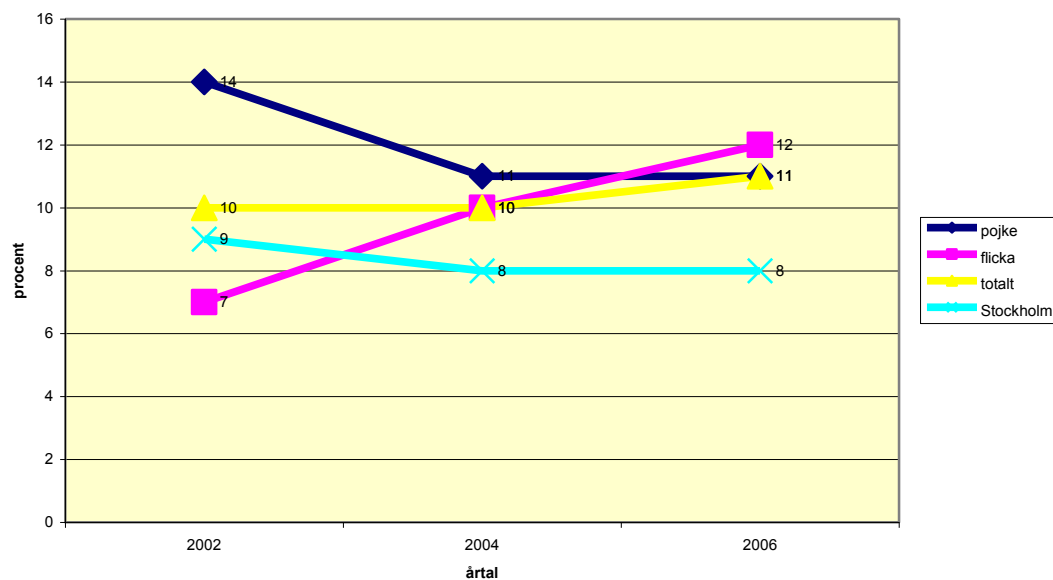
Köper privatimporterad eller smuglad alkohol

Ålder vid första tillfället / användning av narkotika

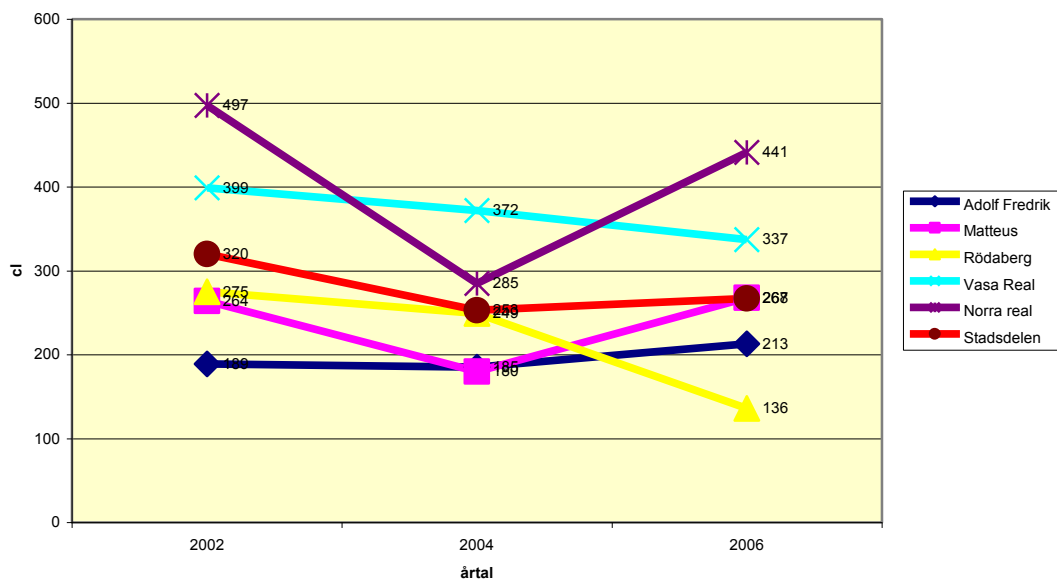

Klottrat 1-2 gånger

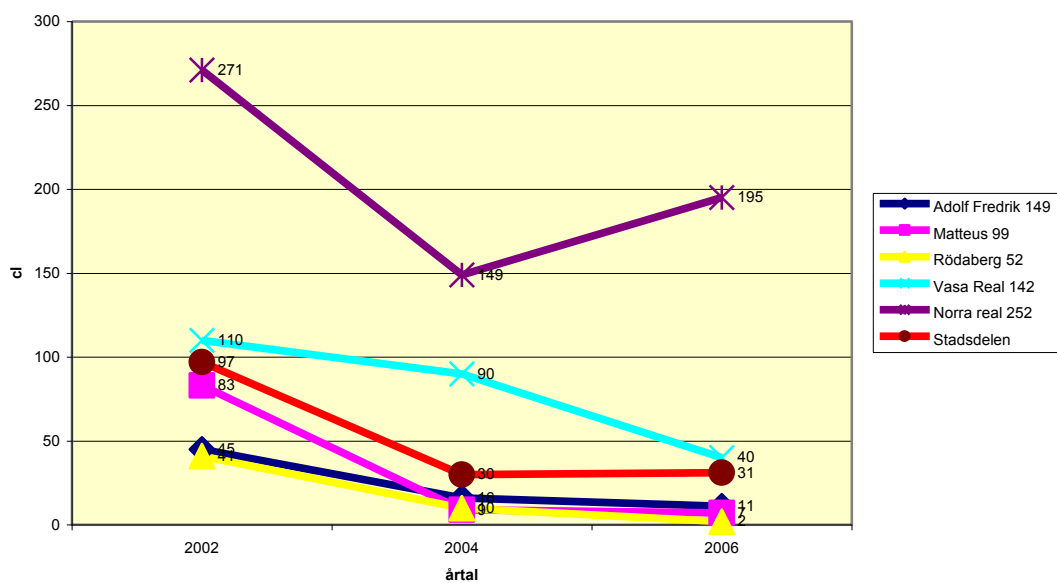

Nyckeltal - alkohol - skattad årskonsumtion - medelvärde

Nyckeltal - alkohol - skattad årskonsumtion - medianvärde

Bilaga Lärarmaterial

Programinnehåll

- ✚ Elevföreställning "Rävungar"
- ✚ Heta stolen
- ✚ Diskussionsgrupper
- ✚ Instruktioner till elevenkät
- ✚ Föräldraföreställning

Rävungar

"Något frukansvärt har hänt, på den föräldrafria festen som från början bara var en tjejmiddag.."

Vad gör man när en mindre ungdomsfest spårar ur och lägenheten fylls med oinbjudna ungdomar samtidigt som föräldrarna är på landet?
 Vad gör man när flickorna redan på högstadiet dricker mer och mer alkohol?

Se pjäsen "Rävungar" som inspirationskälla för diskussioner kring förhållningssätt, alkohol, narkotika, gränser, vänskap och andra viktiga livsstilsfrågor.
 Ensemblen består av Teater Accents egna teater elever, 15 år gamla.

Föreställningen är samtidigt en del av alkohol- och drogförebyggande satsning för att minska den höga alkoholkonsumtionen bland unga på Norrmalm.
 Efter föreställningen kommer fältassistenter-, närpolis-, personal från Norrmalms stadsdelsförvaltning- och represtantanter för föräldravandrare och föräldraföreningar att finnas på plats för frågor och information. Det kommer att finnas möjligheter för föräldrar att bygga nätverk.

Föreställningen är ca 35 min och därefter erbjuds publiken en enklare måltid.
 Biljettpriset är 20 kr för vuxna.
 Biljetterna bokas via Teater Accent
biljetter@teateraccent.se eller ring 08-21 07 70

När

Månd den 3 dec kl 19.00 – 20.30
 Plats; Teater Accent Hagagränd 2
 Kontaktperson Kerstin Outinen tel 50809409

